Actieblad — Augustus 1994, 105e jaargang, nr. 4

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

UITGAVE VAN DE VERENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, VERENIGING TOT EVALUATIE VAN ALTERNATIEVE BEHANDELMETHODEN EN TOT BESTRIJDING VAN DE KWAKZALVERIJ

ONZE JAARVERGADERING OP ZATERDAG 8 OKTOBER

Openbaar debat over samenwerking tussen huisartsen en alternatieve genezers

Ter inleiding van onze jaarvergadering, die op zaterdag 8 oktober des middags te 14 uur wordt gehouden vindt een openbaar debat plaats over de vraag: Samenwerking tussen huisartsen en alternatieve behandelaars: een goede zaak? De opponenten zijn de heer C.P. van der Smagt, huisarts en bestuurslid van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, en drs. G.J. Visser, onderzoeker bij het Nederlands Instituut voor Eerste Lijns Onderzoek (NIVEL).

Het bestuur nodigt de leden uit tot bijwoning van deze vergadering die gehouden wordt in een van de zalen van het Beatrixgebouw van de Jaarbeurs (gemakkelijk te bereiken via de traverse van het NS-station Utrecht C.S.). Ook niet-leden zijn welkom!

De agenda van de jaarvergadering vermeldt de volgende punten:

1. Opening.
2. Jaarverslag van de secretaris.
3. Jaarverslag van de penningmeester.
4. Verkiezing van een bestuurslid.
5. Voorstel tot wijziging van de statuten.
6. Voorstel tot wijziging van de jaarlijkse contributie van *f* 40 naar *f* 50.
7. Jaarrede voorzitter.
8. Rondvraag en sluiting.

Elders op deze pagina vindt men de toelichting op de agendapunten 4 en 5.

Verkiezing van een bestuurslid

Met ingang van de jaarvergadering treedt de heer D. Uitterdijk volgens het daartoe opgemaakte rooster af als bestuurslid. Hij is terstond herkiesbaar. Het bestuur stelt voor de heer Uitterdijk opnieuw te benoemen tot bestuurslid.

Wijziging van de statuten

Het bestuur stelt voor de statuten van de vereniging als volgt te wijzigen en het bestuur te machtigen de wijziging te effecturen.

Artikel 2 lid 1 komt te luiden als volgt:
1. De vereniging is opgericht voor onbepaalde duur.

Artikel 10 lid 1 komt te luiden als volgt:
1. De vereniging wordt vertegenwoordigd door het bestuur. Tevens zijn twee gezamenlijk handelende bestuursleden bevoegd de vereniging te vertegenwoordigen.

Artikel 10 lid 2 komt te vervallen,
Artikel 10 leden 3 tot en 5 worden vernummerd in leden 2 tot en met 4.
Artikel 10 lid 4 (oud lid 5) komt te luiden als volgt:
4. Het bestuur is bevoegd te besluiten tot het aangaan van overeenkomsten tot verkrijging, vervreemding en bezwaring van registergoederen; het bestuur is niet bevoegd te besluiten tot het aangaan van overeenkomsten waarbij de vereniging zich als borg of hoofdelijk medeschuldenaar verbindt zich voor een derde sterk maakt of zich tot zekerheidstelling voor een schuld van een ander verbindt.

Aan **Artikel 15** worden vier nieuwe leden 4 tot en met 7 toegevoegd, luidende als volgt:
4. Het ter vergadering uitgesproken oordeel van de voorzitter omtrent de uitslag van een stemming is beslissend. Hetzelfde geldt voor de inhoud van een genomen besluit voorzover gestemd werd over een niet schriftelijk vastgesteld voorstel.
5. Wordt echter onmiddellijk na het uitspreken van het in het tweede lid bedoeld oordeel de juistheid daarvan betwist, dan vindt een nieuwe stemming plaats, wanneer de meerderheid der vergadering of, indien de oorspronkelijke stemming niet hoofdelijk of schriftelijk geschiedde, een stemgerechtigde aanwezige dit verlangt.
Door deze nieuwe stemming vervallen de rechtsgevolgen van de oorspronkelijke stemming.
6. Een éénstemmig besluit van alle leden heeft, mits met voorkennis van het bestuur genomen, dezelfde kracht als een besluit van de algemene ledenvergadering.
7. Zolang in een algemene ledenvergadering alle leden aanwezig zijn, kunnen geldige besluiten worden genomen, mits met algemene stemmen, omtrent alle aan de orde komende onderwerpen - doch met uitzondering van een voorstel tot ontbinding van de vereniging - ook al heeft geen oproeping plaatsgehad of is deze niet op de voorgeschreven wijze geschied of is enig ander voorschrift omtrent het oproepen en houden van een vergadering of een daarmede verband houdende formaliteit niet in acht genomen.

Ter toelichting vermeldt het bestuur dat de wijziging dient om de statuten in overeenstemming te brengen met het huidige recht.

Inhoud

Protest bij de Nederlandse Spoorwegen 2
C.N.M. Renckens:
Meta-analyse van een vuilnisbelt 3
Anton van Hooff:
Universiteit blijve tempel van scepsis 6
W. Zijp: Amalgaan-scores 7

Colofon

Vereniging tegen de Kwakzalverij

Opgericht 1 januari 1881
Correspondentie-adres: Jister 17-19, 8446 CD Heerenveen; tel. 05130-25956

Bestuur:

Voorzitter: C.N.M. Renckens, vrouwenarts, Hoorn
Secretaris: H. de Vries, apotheker, Heerenveen
Penningmeester: I.H. Harms, dierenarts, Hardenberg
Leden: drs. P.C. Bügel, psycholoog, Groningen; mr. Th.J. Douma, advocaat, Haarlem; C.P. van der Smagt, huisarts, de Bilt; prof.dr. H. Timmerman, hoogleraar farmacochemie, Voorschoten; D. Uitterdijk, dermatoloog, Medemblik; W.M. Veenema, huisarts, Joure; W. Zijp, tandarts, Enkhuizen
Adviserend lid: S. Lelie, Middelburg
Redacteur: J.Th. Balk, Keverberg 54, 1082 BE Amsterdam.
Het Actieblad tegen de Kwakzalverij verschijnt 5x per jaar.
Abonnement: *f* 35 per jaar.

Postgiro van de Vereniging: 32237 ten name van Penningmeester van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, Hardenberg.
De contributie bedraagt thans minimaal f 40 zulks met inbegrip van het abonnement op het Actieblad tegen de Kwakzalverij; voor studenten en leerlingverpleegkundigen f 10; begunstiger wordt men door een schenking aan de vereniging van minimaal f 100.

NS-dagtochten naar kruidentuinen gelaakt

De voorzitter van de Vereniging tegen de Kwakzalverij heeft zich met de volgende brief tot de president-directeur van de Nederlandse Spoorwegen gericht.

Zeer geachte heer den Besten,

Al jaren lang is de Vereniging tegen de Kwakzalverij weinig ingenomen met de wijze waarop de Nederlandse Spoorwegen het bezoek aan Alfred Vogel's kruidentuin in Elburg tracht te bevorderen. Tot voor kort organiseerde u NS-dagtochten naar Vogel's expositieruimte De Vier Jaargetijden en de daarbij gelegen kruidentuinen van de firma Biohorma te Elburg. Natuurlijk betekent uw aandeel in de promotie van de toeristenstroom naar Vogel niet dat u al diens uitspraken onderschrijft, maar u kunt zich tegelijkertijd niet volledig van zijn onzinnige theorieën en praktijken distantiëren wanneer u vol enthousiasme talrijke mensen daarheen dirigeert.

Wij kunnen u mededelen, dat Alfred Vogel een Zwitserse zakenman is, die zich handig afficheert als een eenvoudige kruidenzoeker. In werkelijkheid beheert hij een miljoenenbedrijf in 'natuurgeneesmiddelen'. Hij heeft een groot vertrouwen in de genezende kracht van de natuur en is overtuigd aanhanger èn producent van homeopathie. Hij is intussen gespeend van elke medische kennis, is zeker geen arts en kan geen roodvonk van geelzucht onderscheiden! Zijn voornaamste bijdrage aan de moderne geneeskunde - om u een indruk te geven - vindt u op pagina 303 van zijn magnum opus De kleine Dokter (editie 1987), waar hij beschrijft hoe hij multiple sclerose geneest: tweemaal daags masseert u de wervelkolom van de patiënt, van nek tot staartbeen, met de fijngemalen testikel van een gezonde, jonge stier!

Wij hebben nooit aanleiding gezien u van onze onvrede over uw bevordering der kwakzalverij op de hoogte te brengen, maar thans hebben nieuwe feiten ertoe geleid, dat wij niet langer kunnen zwijgen.

Ten eerste zal ook u niet ontgaan zijn, dat zich 'iatrosofen' noemende kwakzalvers recent in ons land dodelijke slachtoffers hebben gemaakt. Net als Vogel propageren de iatrosofen een groot vertrouwen in de natuur en zijn zij overtuigde homeopaten! Enkele van deze 'Vogel-achtigen' zitten inmiddels achter slot en grendel! Wij hadden verwacht, dat de NS zich door deze gebeurtenissen ook van Vogel c.s. zouden distantiëren.

Dat laatste is echter allerminst gebeurd. Van diverse zijden werden wij geattendeerd op de enthousiaste aanprijzing van een bezoek aan Vogel's 'educatieve tuinen' in de voorjaarseditie van uw senioren-tijdschrift 'Spoorslags'. Daarin wordt Vogel zelfs beschreven als 'de Zwitserse arts die gezichtsbepalend is geweest voor onze huidige natuurgeneeswijze' en u vermeldt daar tevens voor de lezers van uw blad een korting te hebben bedongen ('tegen inlevering van coupon 11') op de prijs van het kwakzalversboek 'Medicijn uit eigen tuin', dat daar te koop wordt aangeboden.

Dat u zich met deze reclame voor de natuurgeneeswijze richt tot bejaarden, een groep die doorgaans meer kwaads dan goeds van de natuur te duchten heeft, dat is zonder meer laakbaar. Als wij niet zouden denken, dat er bij de NS sprake is van argeloosheid en gebrek aan kennis van zaken, dan zou u zelfs van cynisme beschuldigd moeten worden!

Wij verzoeken u dringend de onjuiste voorlichting over Vogel's kwalificaties te rectificeren en eisen tevens dat de NS alle reclame voor natuurgeneeswijze, homeopathie en dergelijke kwakzalverijen staakt. Uiteraard dient ook aan de voor de volksgezondheid van onze bejaarden niet ongevaarlijke NS-kruidenreizen naar Elburg op zo kort mogelijke termijn een einde te komen.

C.N.M. Renckens,
voorzitter Vereniging tegen de Kwakzalverij.

Iatrosoof De Kok voor de rechter

Op 2 mei 1994 werd door het Gerechtshof te Den Haag het hoger beroep behandeld tegen de veroordeling van drie jaar, waarvan één voorwaardelijk, wegens zijn aandeel in de behandeling van de 46-jarige mevrouw Reuchlin, die bijna stierf aan de gevolgen van een ernstige long- en oorontsteking. De straf werd teruggebracht tot twee jaar, waarvan 8 maanden voorwaardelijk.

Op 6 juni heeft de rechtbank te Breda de zaak tegen De Kok voor onbepaalde tijd uitgesteld, omdat de dagvaarding al was uitgebracht voordat het gerechtelijk vooronderzoek definitief was afgesloten. Het betrof hier de zaak van de overleden tweejarige kleuter, die onnodig overleed tijdens de behandeling door de iatrosofen. Pupil Fred R. werd voor dezelfde zaak eerder tot drie jaar gevangenisstraf veroordeeld. Bij het begin van de zitting werd De Kok gevraagd naar zijn geboortedatum. De Hagenaar antwoordde dat hij zich zijn geboorte niet meer kon herinneren. Via een officieel formulier kon de juiste datum toch worden vastgesteld.

De meta-analyse van een vuilnisbelt

BOEKBESPREKING

Half juni 1891 arriveerde de Engelsman Charles A. Davenport in ons land. Hij was vertegenwoordiger van de Londense firma Sequah Ltd., die handelde in kwakzalversmiddelen. De man, die in de volksmond al snel *'Sequah'* ging heten, bracht slechts één produkt naar ons land en wel de zogenaamde Sequah-olie, werkzaam tegen 'rhumatiek'. Hij trok gedurende twee jaar door ons land en bereikte een aanzienlijke mate van populariteit. Het was een kermisachtige figuur, die bij zijn publieke optredens vaak voor veel vermaak zorgde. Onze voorgangers hebben zich krachtig ingespannen om de argeloze slachtoffers van deze bedrieger te waarschuwen. Dat ging zelfs zo ver, dat de toenmalige voorzitter van onze vereniging, de notaris L. Zegers Veeckens hoogstpersoonlijk pamfletten uitdeelde in het Amsterdamse hotel Suisse, waarin de kwakzalver zijn intrek had genomen.

De handige en welbespraakte Engelsman trachtte zich te vrijwaren van beschuldigingen van onbevoegde uitoefening der geneeskunst door samen te werken met een arts. De keren, dat hij toch werd gearresteerd, vielen dan ook steeds samen met een tijdelijke afwezigheid van die gewetenloze arts. Ook probeerde hij zijn eerbiedwaardigheid op te vijzelen door - een zeer oude kwakzalverstruc - armoedzaaiers gratis te behandelen. Daarnaast deed hij schenkingen aan allerlei goede doelen en fondsen.

Hij wilde dat ook doen aan de Leidse Studentenvereeniging ter ondersteuning van behoeftige kraamvrouwen. Het bestuur weigerde echter het geld, "dat uit zo onzuivere bron was voortgekomen" aan te nemen. Op het besluit van het bestuur werd veel kritiek uitgeoefend, maar de fameuze hoogleraar verloskunde en vrouwenziekten Hector Treub, zelf beroepsmatig zeer goed op de hoogte van de noden van behoeftige kraamvrouwen, prees de jongelui zeer voor hun principiële houding en stelde vast, dat de kraamvrouwen er uiteindelijk niet onder te lijden hadden gehad.

Daar is Maastricht aan de lijn!

Het is precies honderd jaar later, we schrijven medio 1991. De telefoon rinkelt in de luxueuze directiekamer van een fabriek te Elburg. Maastricht aan de lijn, met iemand die wat wil vragen. Op de hem gestelde vraag kon de heer Von Hebel, president-directeur van de firma Biohorma Beheer B.V. te Elburg, producent van homeopathische middelen, gelukkig direct een positief antwoord geven! In veel beleidszaken was het nog altijd verstandig eerst even ruggespraak te plegen met de weliswaar hoogbejaarde, maar nog altijd zeer betrokken Dr. h.c. Alfred Vogel, de groot-aandeelhouder en oprichter van het concern. Maar het was ondenkbaar, dat Vogel op het vleiende verzoek van professor Knipschild om wat bij te dragen aan de drukkosten van het binnenkort te verschijnen proefschrift van zijn pupil Jos Kleijnen, anders zou reageren dan hijzelf. Door een financiële bijdrage kon het boekje er mooier uit zien en zou een grotere oplage kunnen worden gerealiseerd. De titel van het proefschrift luidde weliswaar *Food supplements and their efficacy*, maar onder die (vreemde) vlag zou ook het artikel van Kleijnen, Knipschild en Ter Riet over het wetenschappelijk onderzoek van homeopathische middelen worden opgenomen. Het gunstige effect van dat artikel op de omzetcijfers van Biohorma was zo evident geweest, dat het idee van hernieuwde aandacht voor dat oorspronkelijk in het *British Medical Journal* (BMJ) van 9 februari 1991 verschenen artikel (onder de titel *Clinical trials of homeopathy*) onmiddellijk weer tot een grote opwinding leidde bij de succesvolle zakenman.

Jaarlijks groeiende omzetcijfers

En het ging al zo goed met de winst. De omzetcijfers gingen nu al jaren achtereen met zo'n twintig procent per jaar omhoog. De commissie Muntendam had in zijn aanbevelingen aandacht gevraagd voor betere vestigingsmogelijkheden voor alternatief werkende huisartsen en dat advies was door staatssecretaris van der Reijden integraal overgenomen bij het door hem in 1986 ingevoerde vestigingsbesluit voor huisartsen.

Sindsdien verschenen er n.b. in het *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde* en in *Medisch Contact* voortdurend advertenties, waarin om een homeopathisch of antroposofisch werkende huisarts werd gevraagd. De homeopathie was zo salonfähig en kapitaalkrachtig geworden, dat in deze bladen ook regelmatig paginagrote advertenties verschenen van concurrent VSM, een tot voor kort ondenkbaar gebeuren. Erg goed voor de status van de homeopathie natuurlijk.

Zeer plezierig was ook de per 1 mei 1989 door Dees ingevoerde 'Regeling farmaceutische hulp ziekenfondsverzekerden' geweest, waarin alle drogistenmiddelen uit het pakket werden verwijderd, met uitzondering van de homeopathische en antroposofische middelen. Het effect van publicatie van Kleijnens homeopathieonderzoek viel dus samen met een al zeer gunstige marktsituatie. Von Hebel wist het natuurlijk nog precies: op de avond van 8 februari 1991 had de telefoon de hele avond werkelijk roodgloeiend gestaan. Vrijwel al zijn vrienden van de NEHOMA, de koepel van homeopathische fabrikanten, hingen in juichstemming aan de lijn. 'Had hij het *NRC Handelsblad* van die middag al gelezen?'. Het was inderdaad ongelofelijk. En zo veel beter dan welke dure reclamecampagne dan ook.

Een opmerkelijke krantekop

Op pagina 3 stond het in vette letters afgedrukt: **Homeopathisch middel vaak werkzaam.** Het betrof een interview met drs. J. Kleijnen van de Maastrichtse universiteit, die een primeur had gegund aan een suffe verslaggever van die krant (Köhler). Zijn publikatie zou enkele dagen later in het BMJ verschijnen, maar zo bereikte het grote nieuws de lezers van de kwaliteitskrant alvast uit de eerste hand. De eerste regels van het artikel in de NRC luidden: 'Wetenschappelijk onderzoek naar homeopathische geneesmiddelen toont vaak aan dat die medicijnen werken. De studies zijn gemiddeld van matige kwaliteit, maar doen niet onder voor die naar de effecten van reguliere medicijnen.' Verder in het interview plaatste Kleijnen nog wel enkele relativerende opmerkingen, maar het effect op de oppervlakkige lezer veranderde daar natuurlijk niet meer van.

Wij schreven indertijd aan Köhler, dat hij ruim baan had gegeven aan zo'n beetje de enige universitair werkende arts, die nog positief over de homeopathie oordeelde en wij drongen er bij de verslaggever op aan de discussie, die ongetwijfeld op het artikel zou volgen, goed in de gaten te houden en daarvan ook melding te maken in zijn krant. Köhler, die nogal welwillend staat ten opzichte van alternatieve behandelwijzen, heeft dit verzuimd. Zelfs toen de klinisch farmacoloog Offerhaus in het *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde* op amusante en dodelijke wijze gehakt maakte van het Maastrichtse onderzoek (onder de fraaie titel 'De meta-analyse van een hemdsmouw'), zelfs toen oordeelde Köhler het niet nodig daarvan in het *NRC Handelsblad* melding te maken. 'Lux et Libertas' heet dat, ja, ja!

Kleijnen verdedigde zijn proefschrift op 28 november 1991 met succes en verkreeg op gezag van rector magnificus Cohen zijn doctorstitel. Op de binnenpagina van zijn luxe uitgevoerde dissertatie bedankt de auteur niet alleen Biohorma voor de financiële steun, maar ook de andere homeopathische fabrikanten, die niet achter waren gebleven: VSM Geneesmiddelen, Lichtwer Pharma GmbH, Indros en Pflüger B.V. en Dr. Willmar Schwabe hadden royaal geschokt. Alle in het proefschrift opgenomen artikelen betroffen research, die mogelijk was gemaakt door subsidie van het ministerie van WVC. Keuriger kon het haast niet, dachten de verzamelde homeopaten natuurlijk.

Hoe heeft het zo ver kunnen komen?

De lezer zal zich inmiddels verbijsterd afvragen, wat hier is mis gegaan. Hoe heeft het zo ver kunnen komen, dat een universitaire vakgroep (Knipschild is aangesteld als hoogleraar klinische epidemiologie), mèt WVC-subsidie nog wel, zo gunstig oordeelt over de homeopathie, die negentiende eeuwse kwakzalverij, dat lithopaedion der geneeskunde waaraan aan toch geen enkele zich zelf respecterende medische faculteit nog enige aandacht schenkt?

De aandacht voor de homeopathie staat in Maastricht, onze leden weten het, niet op zichzelf: er is door Knipschild en zijn twee medewerkers vanaf 1986 onderzoek gedaan naar vrijwel alle vormen van alternatief genezen, hoe absurd deze ook in normale ogen mogen zijn. Zijn instituut sleepte vele tonnen WVC-subsidie binnen uit de onderzoekspot voor alternatieve geneeswijzen, een fonds dat werd ingesteld op basis van een der aanbevelingen van het heilloze Rapport-Muntendam uit 1981. De basisfilosofie van dit rapport luidde volgens een commentaar van de Amsterdamse wetenschapsfilosoof Mellenbergh aldus: 'De alternatieve behandelwijzen zijn anders van aard dan de geneeskunde, hebben bestaansrecht en zijn geen kwakzalverij, maar de geneeskunde beschikt niet over de methoden ze te onderzoeken en geeft ze uit politieke overwegingen geen kans.' (*Med. Contact* 1982; 51/52: 1629-31). Mellenbergh verwerpt deze bizarre opvatting en beschouwt de alternatieve behandelwijzen als pseudo-wetenschap. Zijn visie werd onderschreven in de officiële reactie van de KNMG en ook de Regering moest weinig hebben van deze aan paranoïdie grenzende verklaring voor de geringe aandacht van het reguliere medisch forum voor het alternatieve gedachtengoed. De geschiedenis van de wetenschap heeft overduidelijk aangetoond, dat de waarheid - ook al is deze in een dominant maatschappelijk, wetenschappelijk of godsdienstig klimaat ongewenst - nooit en te nimmer kan worden tegengehouden. In onze dagen is de openheid, de gretigheid en de competitie in de wetenschap zo krachtig toegenomen, dat elke succesvolle methode of theorie zeer snel zal worden erkend en worden geïncorporeerd in de geaccepteerde stand der wetenschap. Toch kon de Regering er indertijd niet onder uit enkele aanbevelingen van de commissie over te nemen. De meeste werden, tot grote teleurstelling van wijlen Muntendam, verworpen. (Muntendam stelde o.a. ook voor de alternatieve geneeswijzen in het ziekenfondspakket op te nemen.)

Jaarlijks een miljoen voor onderzoek...

Aldus werd besloten om t.b.v. wetenschappelijk onderzoek van alternatieve behandelmethoden jaarlijks een miljoen gulden ter beschikking te stellen. Natuurlijk viel niet te verwachten dat serieuze wetenschappers hun reputatie op het spel zouden zetten door de alternatieve theorieën plotseling tot plausibel te verklaren en daarmee aan de slag te gaan. Immers: de sub-Avogadro verdunning van de homeopaat verdraagt zich niet met elementaire scheikundige wetten. De absurditeiten van de oude Chinese mythologie, waarop de acupuncturist zich baseert, waren toch al voor Vesalius als achterhaald te beschouwen. En de uitspraak van de 'kleurpotloodfilosoof' Rudolf Steiner (Klootwijk), dat er in de maretak een geneesmiddel tegen kanker gevonden kan worden, leidt bij de meeste kankerspecialisten ook niet direct tot veel enthousiasme. En zo kunnen wij doorgaan.

Het aantal ingediende projecten, dat methodologisch aan de minimum-eisen van WVC kon voldoen, was laag en er bleef jaarlijks geld over. Vrijwel alle aanvragen waren natuurlijk afkomstig uit de alternatieve hoek en geloof blijkt moeilijk samen te gaan met kritisch wetenschappelijk onderzoek. Het aantal universitair werkzame onderzoekers, dat belangstelling toonde voor goed opgezet onderzoek van de absurde claims van de alterneuten, bleef beperkt. Te noemen zijn het homeopathie-onderzoek aan de VU van De Lange, een Utrechts onderzoek naar het effect van magnetiseren op hoge bloeddruk en een omstreden Rotterdams proefschrift over 'orthomanuele geneeskunde', dat tot een flinke rel leidde. Maar dan was er nog die vooruitstrevende Maastrichtse hoogleraar in de epidemiologie, die zijn oratie al de titel had meegegeven *Epidemiologie in de contramine*. In interviews naar aanleiding van zijn dubbelblind onderzoek naar de waarde van de irisdiagnose(!) profileerde hij zich als 'een epidemioloog, strijdend tegen medische mythen'. Als een waar postmodernist wijst hij de alternatieve behandelwijzen zeker niet bij voorbaat af en beschuldigt de medische wereld van veel vooroordeel en conservatisme. Ondanks het feit, dat het in zijn eigen faculteit ('jong en dun bevolkt met mensen van de jaren zestig') nog relatief meeviel, moest hij veel weerstand overwinnen bij zijn pogingen om de alternatieve geneeskunde serieus te nemen. De meerderheid in zijn faculteitsbestuur was tegen en er werd uit vrees voor verlies van de reputatie van Maastricht een aparte constructie bedacht. In interviews liet Knipschild niet na zijn collega's zwart te maken: zo zou hij, na afloop van dat soort vergaderingen, altijd veel vragen hebben gekregen over het nut van acupunctuur, vitaminen e.d. van hoogleraren, die er in de vergadering nog scherp tegen waren geweest. Oncontroleerbare en onsympathieke roddelarij.

'Treurige catalogus van hoop en vrees'

Toch ging het hem gelukken. Dankzij de royale 'derde geldstroom' van WVC kon hij twee jonge assistenten aanstellen, de al eerder genoemde Kleijnen en Ter Riet, en ging aan de slag. Het resultaat van zes jaar hard werken is thans beschikbaar: een driehonderd pagina's tellend boek, getiteld *Effectiviteit van alternatieve geneeswijzen. Een literatuuronderzoek*. Geïnteresseerden kunnen er in lezen of de oorspronkelijke veronderstelling van Muntendam, dat de gevestigde geneeskunde uit vooroordeel en politieke overwegingen veel moois uit de alternatieve hoek ongebruikt liet, bevestigd kan worden. Het antwoord hadden wij kunnen voorspellen: het luidt natuurlijk negatief. Het is allemaal op leesbare en relativerende wijze opgeschreven, maar de auteurs ontkomen er natuurlijk niet om hier en daar het voordeel van de twijfel te blijven gunnen (zij kozen daarvoor de homeopathie en de ginkgo biloba) aan bepaalde alternatieve methoden. Anders zou de overbodigheid van hun arbeid direct te zeer in het oog springen. Desondanks blijft de oogst uitermate schraal. Dunning sprak in een recent artikel in het Ned. Tijdschrift voor Geneeskunde terecht van een 'treurige catalogus van hoop en vrees' en meer is het niet geworden. Het boek (waarin ook de artikelen uit Kleijnens proefschrift weer zijn opgenomen) geeft een onthutsend groot aantal publikaties en de liefhebber kan het allemaal nakijken: het nut van pendelen bij kanker is niet aangetoond, teunisbloemolie doet niets bij premenstruele spanningen, acupunctuur helpt eigenlijk nergens voor en vitamine C richt weinig uit tegen uw verkoudheid. Als dat nieuwswaarde heeft, dan toch alleen maar voor volstrekt niet-ingewijden! Daarnaast bevat het boek artikelen over methodologie en adviezen voor het doen van literatuuronderzoek, waar op zichzelf weinig kwaads van te zeggen is. Zo is dubbelblind onderzoek naar de waarde van knoflookpreparaten niet mogelijk, omdat het spul zo stinkt! Komisch vonden wij, dat in het

boek niet de veelal kritische ingezonden reacties op eerder gepubliceerde artikelen zijn afgedrukt, maar wel de onderschriften van de auteurs bij deze brieven!

Doe geen wetenschappelijk onderzoek!

Het enige advies dat men na deze inspanning van de Maastrichtenaars kan geven aan alternatieve genezers is: doe geen wetenschappelijk onderzoek. Blijf u, net zoals vroeger, beroepen op hogere inzichten, op persoonlijke ervaring of op aangeboren gaven. Dat *waren traditioneel de legitimatiegronden van de kwakzalver.* Zij lenen zich slecht voor wetenschappelijke analyse en hebben die ook niet nodig. En reguliere medici, die de aanvechting voelen om de methodiek uit de gewone geneeskunde te gaan toepassen op alternatieve geneeswijzen, dienen zich de wanhopige uitspraak van Galilei te herinneren, toen een pauselijk afgezant hem namens het kerkelijk gezag kwam vragen om door te gaan met zijn wetenschappelijke arbeid, maar daarbij tevens de officiële leer over de bouw van het zonnestelsel te respecteren. Vastgelegd in Bertolt Brecht's toneelstuk over het leven van Galilei zei de hoofdpersoon toen: 'Die Bahnen fliegender Körper kann Ich nicht so berechnen, daß auch die *Ritte der Hexen auf Biesenstielen erklärt werden'.*

En wie een meer contemporain commentaar wenst op de *mesalliance* van irrationeel (bij)geloof en wetenschappelijk onderzoek, die kan terecht bij de Iers-Tsjechische epidemioloog en 'quackbuster' Petr Skrabanek, die in zijn essay 'Demarcation of the absurd' stelde: 'Extraordinary claims require extraordinary evidence, and randomised clinical trials, applied to absurd claims, are more likely *to mislead than illuminate'. De populariteit, die Knipschild thans* geniet in homeopathische kringen, heeft eens te meer aangetoond hoezeer hij daarin gelijk heeft!

Kleijnen, Ter Riet en Knipschild. **Effectiviteit van alternatieve geneeswijzen. Een literatuuronderzoek.** 1993. Uitg. Rijksuniversiteit Limburg. ISBN 90-74130-09-7; prijs *f* 30,-.
(Een verkorte versie van dit artikel verscheen in het tijdschrift Skepter van juni 1994.)

Drijfzand

Als trouw lid en lezer zij het mij veroorloofd om mijn bezorgdheid uit te drukken over de toenemende wijze, waarop naar het schijnt artsen bereid zijn om te verwijzen naar het alternatieve circuit.

Ieder weet dat dit circuit op den keper beschouwd bestaat uit elkaar uitsluitende, tegensprekende en vaak verketterende groeperingen, zich bij voorkeur concentrerend op een beperkt aantal (deel)gebieden. De verwijzende arts, toch al beladen onder de toenemende stroom van vakkennis, is daarbij nauwelijks of niet in staat om anders dan op basis van wat subjectieve indrukken tot verwijzing over te gaan, indrukken van waar ook maar en eerder uit het circuit van de onderlinge mond-tot-mondreclame in de goegemeente dan uit wat er gepubliceerd wordt. Waarbij dan een duidelijke breuk te constateren valt daartussen. Met andere woorden: is er veel verschil tussen het advies van de arts enerzijds en dat van de heer Jansen aan zijn buurvrouw Pieterse?

Maar er is meer. Behalve bij de grootste blunders horen we weinig van het falen van kwakzalvers. Verwijst een arts iemand naar zo'n figuur en vindt de patiënt die maar niets, dan slaat dat terug op die arts, die dan verondersteld wordt niet op de hoogte te zijn. "Hoe kan hij me zo iemand aanraden?" is niet tevergezocht.

Er is nog meer. Elke arts, die doorverwijst naar het alternatieve circuit, maakt een persoonlijke keus uit een enorm, nog steeds uitdijend aanbod. We krijgen daarmee dan de situatie dat patiënten onderling hun artsen vergelijken op het punt van hun verwijzingsbeleid: er wordt wat afgespraat in wachtkamers. "Die van mij raadt acupunctuur aan". "Oh, de mijne ziet er niets in". "Wel, dan moet je de mijne nemen, want..." Het wordt zo een marktplaats van consumenten.

Mijn lijfblad, New Scientist (31 juli 1993) parodieert de op handen zijnde ontwikkelingen in de BMA op fraaie wijze. Na een uitvoering diagnose te hebben gegeven en eraan te hebben toegevoegd, welke behandelingen te volgen waren, suggereert hij het alternatieve circuit:

"Ik denk, mevrouw, dat u voor uw heup naar een osteopaat zou kunnen gaan. Uw maagzweer kunt u voorleggen aan een acupuncturist. En voor uw diabetes en depressie ligt een homeopaat voor de hand. En voor uw lekkende hartklep ware wellicht Lourdes te overwegen".

"En, dokter, zal ik beter worden?" vraagt mevrouw.

"Dat hangt van u af, mevrouw, zolang u maar gelooft. Daar gaat het toch om, hè?"

Wat mij ook benauwt is dat het alternatieve circuit in toenemende mate beheerst wordt door New Age denken, een moderne vorm van omarming zoals de Kerk tot het jaar 1500 of zo het medisch denken smoorde, en met nieuw Galenisch denken. Wat moet een atheïst met zijn arts aan, wanneer die bijvoorbeeld TM of Ayurvedische wijsheid aanbeveelt? Het gaat dan niet alleen om een (niet) wetenschappelijke keus, maar om het propageren van een ideologie.

Inmiddels zitten we tussen de wal en de sloot: tussen de zelfgenoegzaamheid der alterneuten die, ofschoon ze wetenschap afwijzen, zo graag wetenschappelijk genoemd willen worden en het regenteske van de erkende medische stand, waar méér donder en bliksem valt dan aan de buitenwereld doordringt. Ik kan mij over de moderne boertjes van Staphorst zo evenzeer opwinden als om pogingen van de APA om PMDD te verwijzen naar de psychiatrie en het DSM (3) daaraan aan te passen. Hoe dan ook, ik wens leken én artsen toe dat zij kennis nemen van Garry Egger's "Commonsense Health" (Sydney, 1986), althans van wat hij schrijft over kwakzalvers:

Hoe een kwakzalver te ontdekken

Vul de volgende vragenlijst in: (één punt per vraag, zo bevestigend)

1. Is hij/zij niet afgestudeerd aan een erkende instelling?
2. Claimt hij/zij een "magische" of "geheime" formule, onbekend aan andere wetenschappers?
3. Maakt hij/zij een hoop geld met zijn/haar idee?
4. Overhandigt hij/zij een indrukwekkende documentatie over verbazingwekkende resultaten op anecdotische grond, zonder ondersteunende literatuur op basis van een onafhankelijk onderzoek?
5. Is zijn/haar techniek toegepast in duizenden gevallen over een lange tijdsduur?
6. Is zijn/haar idee wetenschappelijk of psychologisch gezond?

Indien uw kwakzalver één punt heeft of meer, wees voorzichtig met een cent neer te tellen. Ga na met een gekwalificeerde onpartijdige bron als "second opinion", voordat u iets onderneemt.

Drs. J.G. de Jong.

De doodstrijd van het IDAG

Het personeelsbestand van het IDAG, de in Amersfoort gevestigde alternatieve geneeswijzen-databank, is recent ingekrompen van zes naar nog één persoon. Zoals bekend heeft de staatssecretaris volkomen terecht besloten de subsidie aan dit malle instituut te beëindigen per 31 december 1994 en de inkrimping is hoogstvermoedelijk de voorbode van de definitieve opheffing van het informatiecentrum, dat in de jaren tachtig op kosten van de belastingbetaler in het leven werd geroepen.

Europees parlement verwerpt voorstel alternatieve geneeswijzen

Pogingen om wetgeving te ontwikkelen met betrekking tot alternatieve geneeswijzen hebben in het Europees parlement schipbreuk geleden. In de laatste zitting van het parlement voor het zomerreces werden voorstellen in deze richting, ingebracht door de commissie voor milieu, volksgezondheid en consumentenzaken, afgewezen. De commissie beoogde de vrijheid om alternatieve geneeswijzen te beoefenen te waarborgen en wenste financiële middelen van de Europese Unie vrij te maken voor research naar alternatieve geneeswijzen. Ook suggereerde zij om de Europese Farmacopee uit te breiden met alternatieve producten en tevens pleitte zij voor het instellen van een 'expert committee' om de effectiviteit van de alternatieve geneeskunde te onderzoeken. (Waar hoorde u dat geluid eerder?) Intussen is het gevaar nog niet geweken, want in het najaar zal de problematiek mogelijk opnieuw ter sprake komen en waakzaamheid blijft geboden, want de internationale kwakzalversclubs blijven krachtig lobbyen en een land als Duitsland, met zijn voorliefde voor 'natuurlijke geneeswijzen', lijkt geen al te betrouwbare factor. Hopelijk hoeft het niet zo ver te komen, dat de Vereniging tegen de Kwakzalverij zich gedwongen ziet om richting-Duitsland een nieuwe briefkaarten-actie 'Ik ben woedend' te ontketenen.

Universiteit blijve tempel van de scepsis!

De universitair hoofddocent Oude Geschiedenis aan de Universiteit van Nijmegen Anton van Hooff schreef onderstaand artikel voor de opiniepagina van NRC Handelsblad. Hij verleende het Actieblad tegen de Kwakzalverij toestemming het integraal over te nemen.

"Een universiteit hoort zich niet af te geven met obscurantisme. Daarom is het fout dat we hier zitten, nota bene in het hoofdkwartier van de Transcendente Meditatie". Gegniffel en glazige blikken werden mijn deel toen ik zo protestreerde tegen de lokatie die mijn academie had gehuurd voor een conferentie. Deze bijeenkomst legde niet zoveel beslag op de geest dat zij niet af en toe kon wegmeanderen. De rondslingerende brochures boden welkome afleiding.

De inrichting van Soeria, de Academie voor Transcendente Meditatie, is boeiend genoeg. Okerkleurige draperieën verhullen een mystieke schildering in de centrale zaal. Op het podium staat de zetel permanent klaar voor de Sint, in casu de Maharisji: wordt bij ontstentenis van de yogi zijn riante fauteuil vereerd? Voor een gelovige is nu eenmaal niets onmogelijk. Tenslotte hebben maagdelijke geboortes en wederopstandingen geen hogere graad van geloofwaardigheid dan het fantastische verhaal van de stichter der Mormonen: de boodschapper Gods nam helaas het Hebreeuwse origineel na korte uitlening weer in zodat Joseph Smith zijn volgelingen slechts de inderhaast vervaardigde Engelse vertaling van het Boek van Mormon kon bieden. Dit verhaal geloven de keurige Amerikaanse jongens die hun boodschap in onze winkelstraten verkondigen, en ze glimlachen er innemend bij.

Want de glimlach is het kenmerk van de gelovige: hij heeft het heil gevonden en kijkt meewarig naar de niet-verlosten. Er zit ook een zekere laatdunkendheid in de gelukzalige grijns van de meisjes die door de gangen van het TM-bolwerk schuiven. Zij zijn bereid je een bevrijdende neus- of oormassage te geven.

Vanwaar toch die behoefte tot transcenderen, terwijl het aardse zoveel te bieden heeft? Natuurlijk, de werkelijke wereld is verwarrend. Nooit zullen haar raadsels worden opgelost. Mijn scheikundeleraar heeft mij één boodschap voor het leven meegegeven, te weten Huxleys definitie van kennis: *"What we call knowledge is merely another form of ignorance, organized ignorance"*. Deze Popper-achtige benadering van wetenschap als het methodisch inperken van onwetendheid verheerlijkt niet meer naïef de almachtige rede. In haar bescheidenheid kiest zij voor de lange mars van het redeneren, verifiëren en falsifiëren. De moderne wetenschapper hanteert als devies niet het Cartesiaans "ik denk, dus ik ben" maar het "dubito, ergo sum". In principe is "ik twijfel" de bestaansgrond van iedere academicus.

Wat de transcendentalen van allerlei pluimage ook beweren: er is geen alternatieve wetenschap. Alles wat zich als zodanig aandient, is moderne gnosis. De antieke gnosis, de 'oude wijsheid' waarop moderne gelovigen zich graag beroepen, was kiezen voor de korte, verleidelijke weg van het schouwen in plaats van het denken. Er is nog een alternatief voor denken, namelijk aan niets denken. Het is duivels moeilijk gedachten compleet uit te schakelen. Is dit misschien de ware meditatie: leeghoofdigheid?

Het is me een raadsel hoe studenten kunnen geloven in astrologie: "Gelooft u dan niet dat de sterren invloed op ons uitoefenen?" "Jazeker, maar die boom daar vlakbij doet dat nog eerder". Nog verontrustender is het als volleerde academici gevoelig blijken voor het schouwen: "Geloof je dan niet dat er meer is tussen hemel en aarde?" Of: "Ach het doet er toch niet toe, als het maar werkt". Ja, Lourdes schijnt ook te werken, mits je geloof maar sterk genoeg is.

In het museum van Paestum liggen de votiefgeschenken die vrouwen hebben geofferd aan de godin Hera als dank voor bezwangering en voorspoedige geboortes. De modellen van baarmoeders, borsten en baby's hebben hun tegenhangers in de blikken ex-voto's die Italiaanse moeders 2500 jaar later aan Maria wijden 'pro grazia ricevuta'. Is daarmee het bewijs geleverd dat Hera en Maria werken?

Wetenschap is nooit tevreden met 'het werkt toch?' Daarom mag zij geen legitimatie geven aan geloofssystemen die het 'waarom' uit de weg gaan en zich onttrekken aan experimenten. In dit opzicht is de kwakzalverij van de homeopathie niet van een hogere orde dan het geloof in de helende werking van Hera of de Maharisji.

Inmiddels is het opmerkelijk hoe alle alternatieven hunkeren naar erkenning door de wetenschap. Te Lelystad heeft zich een heuse arts, zo juicht een folder, bekeerd tot de leer van de drie dosja's, een soortement vochtenleer, die aan Hippocrates doet denken. Kan die man het artsdiploma niet worden ontnomen? De Ajoer-Veda, 'het oude gezondheidssysteem uit India', is erkend door de Wereld Gezondheids Organisatie, meldt hetzelfde vouwblad. Binnenkort jubelt de nieuwe uitgave: Erkend door de Universiteit.

Als tempel van de scepsis mag de universiteit zich op geen enkele wijze afgeven met de gnosis.

Amalgaam-sores

De Tandheelkundige Faculteitsvereniging Nijmegen organiseerde op 18 maart 1994 een congres onder de titel "Amalgaamrestauraties, hoe lang nog?".

Een van de sprekers was de tandarts-acupuncturist F.J.M. Neelissen met een voordracht, getiteld "Amalgaam: een tijdbom die steeds harder tikt?". Neelissen beweert dat twintig procent van de mensen met chronische klachten een amalgaamproblematiek heeft. Volgens de spreker hebben de reguliere geneeskunde en tandheelkunde nog geen betrouwbare diagnostiek om bijvoorbeeld aan te tonen, dat iemand door kwik een colitis ulcerosa of een morbus Crohn heeft (beide zijn ernstige chronische darmziekten). Volgens Neelissen kan dat wel worden aangetoond door de electro-acupunctuur volgens Voll (EAV). Volgens Neelissen blijft de mond één grote batterij, waardoor kwik zich opstapelt in het bindweefsel. De therapie hiertegen kan ingezet worden met een homeopathische 'ontgiftingskuur'.

De gepromoveerde tandarts en Amsterdamse wetenschapper A.H.B. Schuurs hield een uitstekende voordracht onder de titel "Amalgaam, whom to trust?". Schuurs stelde, dat hoewel hij geen fanatiek verdediger van amalgaam is, er op dit moment beslist geen wetenschappelijke gegevens zijn, die rechtvaardigen amalgaam niet meer toe te passen en hij adviseert zeker niet amalgaamrestauraties (vullingen) op grote schaal te vervangen door andere materialen. Volgens Schuurs maakt Neelissen collegae-tandartsen en patiënten onzeker en jaagt hij vele patiënten op onnodige kosten. Hij stelde dat daarmee aan chronisch zieken valse hoop op genezing wordt geboden en dat het nodeloos verwijderen van amalgaam vanuit het oogpunt van tandheelkundige volksgezondheid onverantwoord is. Bovendien zou de vervanging van miljoenen amalgaamvullingen, zelfs als er goedkope substituten zouden zijn, financieel rampzalig zijn.

Overigens is tandarts Neelissen met zijn twintig procent nog aan de 'voorzichtige' kant. Zijn homeopathische collega A.J.M. Heintzberger houdt het op vijftig procent. De Berlijnse Dr. R. Hanisch maakt het nog bonter door 60-80% van de chronische ziektegevallen toe te schrijven aan amalgaam. Zouden gebitsdragers (in wier monden geen amalgaam voorkomt) nu echt zo gezonder zijn?

Misschien verdwijnt het amalgaam de komende 10 à 15 jaar, omdat het esthetisch weinig fraai is en er misschien betere hechtmethoden tussen tandbeen en restauratiemateriaal ter beschikking komen.

Vijftien jaar werden de tarieven voor tandheelkundige hulp niet verhoogd. Per 1 april 1994 werden de tandheelkundige tarieven zelfs, op aanwijzing van ex-staatssecretaris Simons, verlaagd om stijging van de totale kosten voor tandheelkundige zorg tegen te gaan. Dit soort maatregelen zou wel eens kwakzalverij onder tandartsen kunnen bevorderen. In Amsterdam is er al één tandarts, die aangekondigd heeft een alternatieve tandheelkundige praktijk te gaan starten, indien hij het financieel niet meer redt.

Iedere tandarts kent wel in zijn praktijk een echtpaar, waarvan beide echtgenoten, volgens de diagnose van homeopaat of acupuncturist 'allergisch' zijn voor amalgaam. Zou dat toeval zijn of zou er, ondanks de aanwezige amalgaamvullingen iets moois zijn opgebloeid, waaruit een huwelijk voortvloeide, in de wachtkamer van de alternatieve diagnost? Zo was er ook een echtpaar in de praktijk van een nuchtere Westfriese tandarts uit de omgeving van Enkhuizen. Op het verzoek van één van beide echtelieden om de amalgaamvullingen uit het gebit te verwijderen, antwoordde deze serieuze tandarts dat hij op dergelijke flauwekul helaas niet in kon gaan. Korte tijd later werd deze goedwillende tandarts beloond met de mededeling dat het echtpaar zich uit zijn praktijk had laten uitschrijven en bovendien werd hem meegedeeld, dat de bewuste vullingen inmiddels al door een homeopathisch werkend tandarts te Lelystad waren verwijderd! Het volume van de tandheelkundige zorg werd weer vergroot, de patiënt of de verzekeraar weer wat geld lichter en de volgende staatssecretaris kan deze toenemende tandheelkundige consumptie weer compenseren door de tandheelkundige tarieven verder te verlagen!

Wat is nu de moraal van dit verhaal? Patiënten, weest op uw hoede voor onnodig borende alternatieve tandartsen. Verder zou de Nederlandse Maatschappij ter Bevordering der Tandheelkunde er goed aan doen de Werkgroep Additieve Tandheelkunde om te dopen in de Commissie ter bestrijding van de kwakzalverij in de tandheelkunde, of de eerstgenoemde commissie op te heffen en de vrijgekomen gelden te doteren aan onze vereniging.

W. Zijp.

Regulier èn homeopaat dat kàn niet!

Op 2 maart bekrachtigde het Gerechtshof te Den Haag de beslissing van het Medisch Tuchtcollege te Den Haag tegen een huisarts, die voor de duur van twee maanden werd geschorst voor de uitoefening der geneeskunde. De arts had geruime tijd verzuimd de juiste diagnose bij een aan een ernstige nierziekte lijdende man te stellen en was afgegaan op bijzaken, die door hem tot hoofdzaak werden verheven. Hij had verzuimd inlichtingen bij de vorige huisarts op te vragen, toen de man zich bij hem als patiënt had laten inschrijven. Het patiëntendossier was volstrekt onvolledig en onvoldoende bijgehouden. Ook was hij tekort geschoten bij de anamnese (het gesprek met de patiënt) waaruit duidelijke aanwijzingen voor de diagnose verkregen hadden kunnen worden.

De patiënt had zich herhaaldelijk tot de arts gewend met klachten over malaise, hoofdpijn, gewrichtsklachten, bloedneuzen en wazig zien. Hij had daarbij vermeld, dat hij als kind langdurig en ernstig ziek was geweest ten gevolge van de ziekte van Henoch Schönlein (een nierziekte bij kinderen, die soms chronisch wordt). De arts had nota bene een bloedonderzoek laten verrichten, waaruit al een sterk afwijkende nierfunctie was gebleken. Hij verklaarde ter zitting, dat hij die uitslag als zeer onwaarschijnlijk en als laboratoriumfout had beschouwd en concentreerde zich op de bloedarmoede, die ook was vastgesteld en die hij (in feite gevolg van de nierziekte) toeschreef aan verkeerde voeding. Hij schreef vitaminepreparaten voor, ook als onjuist aangemerkt door de tuchtrechter. Zijn voornemen om de bloedtest later nog eens te herhalen, was hij vergeten. Volgens de tuchtrechter een logisch gevolg van de zeer onzorgvuldige dossiervoering van de arts. Behalve de diagnose bloedarmoede vermeldt de kaart van de huisarts slechts een keer 'griep'. De patiënt ondergaat inmiddels een kunstnierbehandeling en staat op de wachtlijst voor niertransplantatie. Volgens het Gerechtshof heeft de arts blijk gegeven van grove onkunde en de door het tuchtcollege opgelegde maatregel werd als passend overgenomen.

Waarom deze casus hier zo uitvoerig beschreven? Is het niet gewoon toevallig, dat deze dysfunctionerende en blunderende arts ook nog een homeopathische praktijk voerde? En daarover handelt de uitspraak toch absoluut niet? Inderdaad, ongetwijfeld zou ook een niet-alternatieve arts voor een dergelijke serie fouten veroordeeld kunnen worden. Maar, toch... De aanwijzingen dat de fouten samenhangen met de alternatieve opvattingen zijn niet

sterk, maar toch ook niet geheel afwezig. Het toeschrijven van bloedarmoede aan slechte voeding wijst in onze welvaartsmaatschappij meer op een preoccupatie met voeding als oorzaak van veel ellende, dan dat hier nu sprake is van een voor de hand liggende hypothese. Ook het voorschrijven van vitamines, hoewel dat met homeopathie niets te maken heeft, wijst in een bepaalde richting. Als een arts eenmaal het pad van de gewone geneeskunde verlaat, dan is naast bijv. homeopathie meestal ook de acupunctuur, de natuurgeneeskunde en de orthomoleculaire doctrine niet ver van acceptatie.

De 'gewone arts', die naast zijn reguliere werk ook nog een alternatieve geneeswijze beoefent, is ipso facto een warhoofd, die ongelijksoortige en onverenigbare denkbeelden denkt te kunnen combineren. Hij is daarom een intellectuele minusvariant onder zijn vakbroeders en valt ook op het 'gewone huisartsenterrein' niet meer te vertrouwen. Het risico van fouten wordt nog versterkt door het isolement, waarin veel van deze artsen nogal eens verkeren en zij profiteren minder van de intercollegiale controle en kwaliteitsbevordering die uitgaat van een waarnemingsgroep of groepspraktijk.

Dat de veroordeelde arts tevens, het werd slechts terloops vermeld in de publikatie van de uitspraak (Medisch Contact 13 mei 1994) homeopaat was, dat is dus naar onze mening allerminst toeval. Wat veel artsen reeds weten en waarover in onderlinge koffie- en eettafelgesprekken van artsen al zo lang consensus bestaat, dat moet nu maar eens zwart op wit worden uitgesproken: alternatieve artsen zijn geen artsen, die de gewone geneeskunde net zo goed uitoefenen als hun reguliere collega's en daarnaast nog een specialisme extra in huis hebben, nee het zijn artsen, die naast hun nutteloze hobby de gewone geneeskunde slechter beoefenen dan hun reguliere collega's voor wie de gewone geneeskunde al gek genoeg is. Zo, het hoge woord is er uit.

Sociologisch infuus

Terwijl de meeste ziekenhuizen in ons land, ondanks grote doelmatigheid en soberheid, straatarm zijn geworden door jarenlange knellende budgettering is het Canisius-Wilhelminaziekenhuis te Nijmegen een opvallende uitzondering. Blijkens een artikel in de Volkskrant van 14 juli is dit ziekenhuis zeer ondernemend en zal het in aanbouw zijnde Sanadome, met o.a. kuuroord, hotel, medisch adviescentrum en second opinion-spreekuren, binnenkort zijn deuren openen. Dankzij sponsoring door Ahold zal het ziekenhuis zijn pakket nog aanzienlijk kunnen uitbreiden, nu zij de socioloog prof. dr. van den Hout heeft aangetrokken als adviseur en hem tevens heeft aangesteld als bijzonder hoogleraar Innovatie van beleid in de intramurale gezondheidszorg.

Onderzocht wordt nu al of 'serieuze alternatieve behandelaars' kunnen worden toegelaten tot het ziekenhuis. De contacten met acupuncturisten en homeopaten zijn al gelegd. Dat wordt interessant: de homeopaat verblijdt de ziekenhuis-apotheker met apparatuur om al schokschuddend de juiste verdunningen van arsenicum, aconiet en paardebloem te bereiden. De acupuncturist kan in de sectiekamer de patholoog-anatoom bijstaan bij het opzoeken van de diverse meridianen en Jomanda, voor wie Van den Hout - waarom nou niet? - geen plaats acht weggelegd, lijkt ons een welkome versterking van het pastorale team. Wij hebben nog wel enkele suggesties voor het innoverende ziekenhuis: bottenkrakers kunnen de overbelaste orthopeden te hulp schieten, de oogarts werkt zijn wachtlijst weg met behulp van enkele serieuze iriscopisten en als de internist er echt niet uitkomt, dan kan een helderziende erg handig zijn! En in het mortuarium gaat een reïncarnatietherapeut de scepter zwaaien.

Hopelijk zal de medische staf een veto uitspreken over deze modieuze, maar heilloze initiatieven uit de sociologische koker, want anders verandert een keurig ziekenhuis in een gesponsord kwakzalvershol en dan is het leed pas echt niet meer te overzien.

Bericht van een lid in Bulawayo, Zimbabwe

D.A.A. Verkuyl MRCOG
Obstetrician & Gynaecologist
United Bulawayo Hospitals

Naar een werkende alternatieve geneeskunst

Op zondagmiddag 11-6-1994 om 11 voor 6 is door mij als medium een alternatieve geneeskunst bewust gemaakt geworden. Namelijk dat vruchten en groenten een speciale levenskracht hebben die binnen 6 seconden nadat de vrucht of groente het contact met de struik, boom, wortel of grond verliest verloren gaat.

De 6 seconden is de tijd nodig voor de zon, de bron van alles, om het oogsten (of de moord?) te registreren en dan de levenskracht uit te schakelen gezien de afstand en de snelheid van communicatie, 144x de snelheid van het licht. 's Nachts kan de zon, als de maan die als "spiegel" dient nog niet op of al onder is, alleen maar communiceren via de andere planeten en dat kan veel langer duren, al naar gelang de afstand van hier naar de zon via de planeet in de beste positie en terug (via Pluto b.v. 5 minuten). Maar de levenskracht is dan ook proportioneel zwakker. Daar de straling van de levenskracht op een heel andere golflengte zit dan het licht is bewolking of afdekking met een dak of zo geen probleem voor de communicatie tussen vrucht of groente en de zon. Deze vreselijk sterke, vitale, genezende kracht kan praktisch alleen door de eter gebruikt worden als de vrucht of groente direct van de boom, struik of grond gegeten wordt. Daarom zijn koeien die gras eten zo veel meer vitaal dan hooi koeien. De Incas wisten dit ook.

Het is mij opgedragen om de Vereniging tegen de Kwakzalverij het eerst te informeren het het doel de verenigingskas te ondersteunen zodat charlatans bestreden kunnen worden.

Mijn gedachten gaan uit naar een boerderij met onbespoten groenten en fruit waar mensen tegen flinke betaling alles direct van de grond of boom kunnen eten. Hijskranen en kussentjes voor de knieën worden geleverd en aardappels en wortels schoongespoten terwijl ze nog met de wortels in de grond zitten of binnen 6 seconden.